

A RAJNA. ÉLET A FOLYÓ MELLETT – RÉGÉSZETI IDŐUTAZÁS AZ ŐSKORTÓL A KÖZÉPKORIG

Kiállítás az LVR-LandesMuseum Bonnban 2025. április 10-től 2025. november 30-ig

GULYÁS RÉKA¹

Magyar Régészet 14. évf. (2025) 1. szám, pp. 40–41.

2027-ben a bonni LVR-LandesMuseumban egy új, nagy formátumú állandó régészeti kiállítás nyílik majd, amelynek sokrétű előkészületeibe és változatos anyagába már most betekintést kaphatunk egy időszaki tárlat keretében.

Ennek az időszaki kiállításnak középpontjában maga a Rajna, illetve a partjain a kőkorszaktól a kora középkorig létrejött települések mindennapi élete áll. A Rajna Nyugat-Európa egyik legfontosabb folyója. Svájcban több mint 2000 méter magasságú hegyek között ered. Itt még két ága van, a Felső- és az Alsó-Rajna; ezek Graumünd tartományban, pontosabban Reichenauban egyesülnek. Innen a Rajna 1230 kilométeres hosszú utat tesz meg Svájcban, Liechtensteinben, Franciaországon és Németországon keresztül, amíg eléri a Holland-síkságot, ahol két másik folyóval együtt az ún. Rajna-Maas-Schelde-deltán keresztül ömlik az Északi-tengerbe. Ennek a hosszú és helyenként kifejezetten széles folyónak az évezredek során mindkét partjára települtek emberek, így sok helyen, több különféle népcsoport hagyatéka rétegződött egymásra. Ebből a gazdag anyagból a nyolc fejezetből álló kiállításon mintegy 200 tárgy került bemutatásra, köztük olyan leletek is, amelyek most először láthatóak a nagyközönség számára. A tárlókban többek között a kelták sokféle használati tárgyai, a római korból származó luxuscikkek és egy kora középkori különleges fahajó kaptak helyet. Ezen kívül szemléletes rekonstrukciók dokumentálják, hogyan alakította és változtatta a Rajna az emberek életét és környezetét az évezredek során.

A kiállítás látványosságai közül kedvesnialóként három leletre szeretnék itt külön kitérni. Az első a késő paleolitikumból származó, mintegy 14000 éves kettős sír, amelyet 1914-ben Bonn–Oberkassel területén tártak fel. Ez az objektum egy férfi és egy nő, valamint a Rajna-vidék legrégebbi ismert házi kutyájának csontvázát rejtette, és akkoriban nagy szenzációnak számított. Az azóta eltelt több mint száz évben új eszközök és módszerek állnak a kutatók rendelkezésére, amelyekkel még pontosabban rekonstruálhatók az egykori szokások és történések. A modern elemzések új ismereteket nyújtanak az eltemetett emberek étrendjéről, betegségeiről és származásáról. A sír lenyűgözően bizonyítja, hogy a kőkorszak vadászó-gyűjtőgömberei a táplálékszerzéshez kiváló feltételeket találtak a Rajna mentén.

A következő lelet elsősorban azért érdekes, mert hosszú restaurátori munka előzte meg azt, hogy a múze-

1. kép. A kiállítás plakátja Rhenust, a római folyóistent megtestesítő, kőből készült domborművel

¹ Független kutató; e-mail: greka67@hotmail.com

2. kép. Kettős sír kutyával Bonn–Oberkasselből
(© LVR-Landesmuseum Bonn, fotó: Jürgen Vogel)

3. kép. Római lovassági sisak maszkja
(© LVR-Landesmuseum Bonn, fotó: Jürgen Vogel)

umlátogatók most teljes pompájában láthassák. Ez egy lovassisak maszkja, amelyet 1995-ben Dornmagenben, egy római kori lovas erődítményben találtak meg elég rossz állapotban. A restaurátoroknak végül 400 korrodált fémdarabból sikerült ezt a fontos tárgyat eredeti formájára összerakni. Az ilyen típusú maszkok a római lovasság ünnepi felszereléséhez tartoztak, amelyeket elsősorban parádékon és felvonulások alkalmával viseltek.

Végezetül a kiállítás plakátjának fő motívumaként választott „*Rhenus bicornis*”-domborművet emelném ki a kiállított tárgyak sorából. A kőből készült dombormű a Rajna megtestesítőjét, Rhenus római folyóistent ábrázolja. A Rhenus név a Rajna latin megfelelője, míg a *bicornis* jelentése „kétzarvú”. A Rajnát különösen a birodalom határán élő katonák nevezték tiszteletük jeléül *Rhenus bicornis*-nak, ezzel is hangsúlyozva a folyó életadó és védelmező funkciójának fontosságát. Ez a műalkotás a Rajna mentén élt emberek kultúrájának és hitvilágának méltó hagyatéka.

A változatos leletek bemutatásával azonban még nem ér véget a tárlat, hanem (a mostani trendeknek megfelelően) bepillantást kaphatunk a színpalak mögé is: betekintheünk az új állandó régészeti kiállítás előkészületi munkálataiba. Milyen feladatokat lát el a restaurátorműhely? Hogyan épülnek be az új kutatási eredmények a kiállítás kialakításába? És hogyan jönnek létre az interaktív gyakorlati állomások? Kilenc tematikus vitrin mutatja be az előkészületek különböző aspektusait a tárgyak restaurálásától az oktatási ötletekig, ezáltal bepillantást enged a múzeumi hétköznapiak kulisszái mögé.

Ez az időszakos tárlat tovább növeli az érdeklődést és a kíváncsiságot a bonni LandesMuseum két év múlva nyíló új állandó kiállítására.

4. kép. Kelta érmék
(© LVR-Landesmuseum Bonn, fotó: Jürgen Vogel)